

Vedruna Catalunya Educació i l'Hospital Sant Joan de Déu creen eines d'orientació diagnòstica dels principals trastorns d'aprenentatge escolars.

Les dues entitats han creat eines d'orientació diagnòstica de la dislèxia i de la discalculia, i han baremat una eina de detecció del dèficit d'atenció. Els objectius han estat millorar la detecció precoç d'aquests trastorns de l'aprenentatge i contribuir a l'èxit escolar de tots els alumnes.

Les dades més recents sobre l'**abandonament prematur** dels estudis en els alumnes d'entre 18 i 24 anys al nostre país, publicats pel Departament d'Educació, l'IDESCAT i l'EUROSTAT, destaquen que la taxa corresponent a l'any 2017 va ser del 17%. L'objectiu fixat pel Consell Europeu (aprovat en el marc estratègic *Educació i Formació 2020 - ET2020: Education and Training*) es situa en un 15% de cara al 2020. Analitzant les dades del nivell de competències dels nostres alumnes, el percentatge d'alumnat situat en el nivell baix a les proves PISA 2015 es situa en un 15,4% en l'assoliment de la **competència lectora** i d'un 17,7% en l'assoliment de la **competència matemàtica**. L'objectiu fixat en el marc estratègic *ET2020* del percentatge d'alumnat situat en el nivell baix d'aquestes competències és d'un 15% de cara al 2020. Finalment, i segons dades de l'XTEC, el 29% del fracàs escolar s'explica per la presència de **trastorns d'aprenentatge en la població escolar**, molts d'ells no diagnosticats a temps.¹

És en aquest sentit que pren especial importància l'investigació en el camp dels trastorns d'aprenentatge. I per això cal destacar que d'entre els factors que fan preveure un millor **pronòstic** d'un infant amb un trastorn de l'aprenentatge, el principal és una **detecció precoç** i una intervenció de qualitat². És per això que les **escoles Vedruna de Catalunya** han elaborat, juntament amb l'**Hospital Sant Joan de Déu**, eines d'avaluació/cribatge psicopedagògica de dificultats en el procés de lectoescriptura (que poden derivar en una dislèxia) i en el procés de càlcul (que poden derivar en una discalculia) per a alumnes de P5.

També han baremat una prova de cribatge de TDAH que habitualment s'empra en infants de major edat, la *TDAH rating scale* de DuPaul i col·laboradors, per tal d'obtenir una eina d'avaluació psicopedagògica de problemes d'atenció per l'alumnat de P5 (que poden derivar en TDAH).

¹ Els objectius educatius europeus ET 2020 a Catalunya (Quadern d'avaluació n.42): http://csda.gencat.cat/web/contenut/home/consell_superior_d_avalua/pdf_i_altres/static_file/Quaderns-42.pdf

² L'aprenentatge en la infància i l'adolescència. Claus per evitar el fracàs escolar. Quaderns FAROS HSJD. https://faros.hsjdbcn.org/sites/default/files/1774.2-faros4_catala_1.pdf

Els trastorns de l'aprenentatge (TA) tenen una **prevalença d'entre un 5 i un 15%** de la població en edat escolar. A totes les aules, doncs, probablement hi ha alumnes amb TA. Aquests trastorns tenen una base neurobiològica i condicionen el rendiment acadèmic (i l'autoestima) dels infants amb un nivell d'intel·ligència dins de la normalitat, dificultant-los l'aprenentatge escolar i esdevenint una causa freqüent de fracàs escolar. D'entre els diferents TA, la dislèxia, la discalculia i el TDAH tenen una prevalença alta sobre la població escolar (entre 5 i 17%, la dislèxia; entre un 8 i un 12%, el TDAH; i entre un 3 i un 6%, la discalculia).

CRONOLOGIA

Durant el curs 2012-2013, els docents d'Educació Infantil de les escoles Vedruna, fruit de la seva experiència, van elaborar un llistat amb els "síntomes" observables en els alumnes de P5 que els hi semblava que podien indicar dificultats en el futur, en els camps del procés d'aprenentatge de la lectoescriptura, del càlcul i de l'atenció.

A partir d'aquest llistat es seleccionen els ítems més repetits, i es posen en comú amb els professionals de l'HSJD que treballen a l'Unitat de Trastorns d'Aprenentatge Escolar (a partir d'ara UTAE). Fruit d'aquesta discussió es seleccionen els que són més freqüents i que poden tenir una major incidència i s'elaboren els primers qüestionaris per a poder detectar possibles dificultats en els camps de la lectoescriptura i del càlcul (en el cas de l'atenció, es va veure que els ítems més repetits coincidien amb els del qüestionari de detecció de TDAH ja esmentat). Les puntuacions dels qüestionaris s'expressen en 3 franges de colors en funció dels resultats: Verd, resultats positius; groc, resultats que caldrà estar alerta i vermell, resultats en els que s'ha d'intervenir i valorar la possibilitat de derivar a un servei extern.

El curs següent, 2013-14, es comença a passar els qüestionaris als 621 alumnes de P5 de les escoles Vedruna de les comarques de Barcelona. I, el 2014-2015, es passen als 1342 alumnes de P5 de les escoles Vedruna de Catalunya (1r moment d'aplicació).

Aquests primers alumnes que van cursar P5 en el curs 2013-14 van tornar a ser avaluats en un segon moment, al finalitzar 3r d'Educació Primària, obtenint una correlació positiva (igual i superior a 0,3) entre els resultats dels qüestionaris passats en dos moments. Això va passar durant el curs 2016-2017 pels primers 621 alumnes, i durant el curs 2017-18 pels 1343 restants.

A partir del curs 2017-2018 es comencen a treballar estadísticament els primers resultats. D'aquesta manera, actualment la Fundació Vedruna Catalunya i l'Hospital Sant Joan de Déu ja tenen els primers resultats amb una mostra de població de 621 alumnes. Durant el curs present, 2018-2019, s'han processat les dades de la resta d'alumnes, aconseguint una mostra estadística superior a 1700 alumnes.

RESULTATS

Els primers resultats de l'anàlisi estadístic **són positius i validen aquestes eines com a bones predictoros dels Trastorns d'Aprenentatge estudiats a P5.**

L'anàlisi de resultats s'ha realitzat tenint en compte la corva de ROC que permet establir punts de tall i a la vegada permet analitzar l'eina de cribatge des del concepte de sensibilitat i especificitat. Recordem que la sensibilitat és la capacitat de l'eina de detectar possibles trastorns d'aprenentatge en infants que el pateixen i l'especificitat és la capacitat de l'eina en detectar l'alumnat que no pateix el trastorn.

Aquests dos conceptes són fonamentals per analitzar els resultats i entendre el valor de la prova ja que des de les escoles Vedruna de Catalunya en cap moment s'ha tingut en compte cap grup de control i per aquest motiu l'alumnat que obtenia valors susceptibles de tenir algun dels trastorns estudiats, immediatament es comunicava a la família i es començaven a aplicar estratègies de millora. Una dada important és que entre el 46 i el 68 % de l'alumnat susceptible de presentar dificultats d'aprenentatge a P5 (aquest % varia en funció del trastorn estudiat) és detectat i ha millorat els resultats obtinguts en els qüestionaris realitzats a 3r de primària gràcies a l'intervenció precoç i les estratègies de millora aplicades.

En el cas de la prova d'atenció, amb una població mostral de 1717 alumnes, l'anàlisi mostra una correlació d'un 0,5, i una especificitat d'un 85%. La mostra de la prova de lectura és de 1752 alumnes, i té una correlació de 0,3, i una especificitat del 83%. Pel què fa a la prova de càlcul, la mostra arriba als 1747 alumnes, amb una correlació de 0,4 i una especificitat del 82%.

La validesa d'aquests resultats permetran a la comunitat educativa treballar específicament (i de manera precoç) amb els alumnes que obtinguin puntuacions dins de les franges d'alerta en aquests qüestionaris, participant en la millora de les habilitats d'aquests alumnes amb possibles dificultats específiques de l'aprenentatge i contribuint a l'objectiu ET 2020 per reduir l'abandonament prematur i el fracàs escolar. .

Per a més informació:

- *Els objectius educatius europeus ET 2020 a Catalunya (Quadern d'avaluació n.42):*
http://csda.gencat.cat/web/.content/home/consell_superior_d_avalua/pdf_i_altres/stat_ic_file/Quaderns-42.pdf
- *Els trastorns d'aprenentatge.* Revista Faros (Sant Joan de Déu):
<http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0007/02f312ee-beec-400e-8ff1-3f591b3d0468/trastorns-aprenentatge-faros.pdf>
- *La dislèxia: detecció i actuació en l'àmbit educatiu:*
<http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0057/78d86f2b-8e9e-45e3-ad9e-4641658865ff/dislexiainfpri.pdf>
- *Guía general sobre dislexia 2.010.* Associació andaluza de dislexia (ASANDIS).
<http://www.juntadeandalucia.es/educacion/webportal/ishare-servlet/content/6070dc4f-5da3-459d-bb07-4f8eaaa76f9e>